

Příloha k protokolu o SZZ č.....

Diplomant: **OBERFALCEROVÁ
Lenka**

Vysoká škola: PF JU České Budějovice

Katedra: výtvarné výchovy

Aprobace: Aj-Šj/ZŠ

Datum odevzdání posudku:

Oponent diplomové práce

Miroslava Aurová, Ph.D.

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

(Opisné slovesné vazby vyjadřující povahu slovesného děje v současné španělštině)

Cílem předkládané DP je, jak autorka sama v úvodu explicitně uvádí (str.11), vytvořit přehled koncepcí daných struktur a na základě analýzy vybraného korpusu přispět svými závěry a pohledy. Tomuto cíli odpovídá i struktura práce. Teoretická část představuje syntézu koncepcí vybraných hispanistů, praktická část spočívá v analýze dialogů z televizního sitcomu. Po přehledu přístupů ke slovesnému aspektu a povaze slovesného děje (PSD) se autorka zaměřuje na vztah PSD a opisných slovesných vazeb. Předkládá jejich dělení u jednotlivých autorů a vytváří systém, na jehož základě bude detekovat a klasifikovat opisné slovesné vazby. Ty zkoumá pomocí korpusu sestávajícího z 6 hodin a 40 minut nepřetržitého dialogu, vyhodnocuje je a statisticky zpracovává.

Studentka si zvolila téma velice komplikované vzhledem k veliké názorové variabilitě a nekonzistentě dodržovaným kritériím hodnocení u jednotlivých autorů, zejména španělských hispanistů. Musím konstatovat, že struktura DP, volba analyzovaných hispanistů, i jejich počet, práce s prameny, hloubka teoretického pohledu a výběr korpusu ukazují na vysoké aspirace DP, která se v některých bodech blíží zpracování standardnímu pro doktorské disertační práce. Jako celek působí DP vysoce erudovaně, nicméně některé pasáže ukazují na ne zcela dostačující míru abstrakce vzhledem k vysokým ambicím DP. Předem podotýkám, že celkově se mi DP jeví jako velice zdařilá, mám však několik připomínek, které nabízím jako námět k úvaze i pro účely objahoby. Nejprve uvádím momenty, které hodnotím jako zdařilé a pozitivní a rozhodující pro hodnotící známku.

Autorka DP prokázala schopnost teoretické úvahy tím, že 1) si zvolila vhodné autority (Zavadi, Hamplová, Gómez Torrego, RAE, odkazuje i na jiné, např. na Šabršulu, Šmilauera, Panérovou a Sgalla) a že 2) dokázala vyhodnotit informace z hlediska důležitosti a provedla syntézu informací skutečně relevantních. Teoretická část DP je systematicky sestavenou kompilací, zde však slovo *kompilace* nemyslím pejorativně, spíše naopak. Autorka dodržuje logický sled výkladu, parafrázuje autory, umí učinit výstižné závěry. Jednotlivé autory porovnává, upozorňuje na rozdíly v jejich pojetí. Vynikajícím příkladem za všechny může být poznámka o terminologické nejednotnosti (pozn. č. 22 na str. 35), kde porovnává rozdíly mezi terminologií Zavadilovou a RAE. Podobně staví vedle sebe definice opisných slovesných vazeb od různých autorů (str. 49).

Nicméně komplikovanost tématu, zejména odborné literatury zapříčinila, že zejména v prvních kapitolách prosvítá rukopis předloh, což může být, logicky, dáno vysokou mírou teoretické náročnosti studií Zavadi a Hamplové. Na druhou stranu, v pasážích nevyžadujících takovou hloubku teoretické průpravy je výklad přehledný, systematický, autorka se uchyluje k porovnávání

jednotlivých pojetí. Zde je cítit naprosté pochopení originálních materiálů (viz celý oddíl 1.2), autorka srozumitelně a věcně formuluje závěry ze srovnání dílčích teorií (viz 1.3).

Kvituji s uznáním pasáž, kde autorka porovnává transformační metody dvou autorů (topikalizační test) a dochází k závěru, že odlišnými způsoby byl zjištěn týž výsledek. Podobně oceňuji velice přehledné uspořádání části ohledně dělení opisných vazeb, kde jsou porovnáváni různí autoři a kde se studentka snaží nalézt společného jmenovatele v odlišných systémech (celá sekce 3; viz např. str. 1020-103).

Taktéž oceňuji přístup ke korpusu, zvolení materiálu, jeho charakter i rozsah (6 hodin 40 minut), jeho statistické zpracování. Jednotlivé v korpusu detekované perifrázy jsou vyhodnoceny co do procentáže, funkce se sémantickými odstíny. Jako příklad velmi zdařilé a vyčerpávající analýzy uvádím opisnou vazbu *estar + gerundio*; dle mého názoru by pasáže jako tato mohly být puřlikovány v materiálech s lingvodidaktickým zaměřením. Stejně tak hodnotím s uznáním srovnání výsledků korpusů DP a dvou autorů (Félix Fernández de Castro 1999 a Magnolia Troya Díaz 1998, viz str. 140). Statistické vyhodnocení učinila i pro typy vazeb (procentáže durativních, ingresivních atp., viz str. 154). str. 140). Na str. 126 je příkladně uvedení výsledků analýzy do souvislosti s názory hispanistů.

Na samém konci práce shrnuje autorka analýzu korpusu a vyslovuje závěry ohledně výskytu opisných vazeb v závislosti na registru. Tomu připisuje vliv na odlišné výsledky srovnávaných korpusů Za originální nápad považuji časový propočet výskytu opisných vazeb: opisná slovesná vazba je slyšet jednou za 76 sekund.

DP je psána dobrým uceleným stylem španělského úzu, květnatým až barokním (opět nemyšleno pejorativně), bohatým co do slovní zásoby, čímž vysoce převyšuje úroveň běžných DP.

Je logické, že práce takového rozsahu bude skýtat prostor pro kritiku a připomínky. Ty uvádím v následujících bodech:

Připomínky týkající se práce s předlohou:

- 1) Je sice zřejmé, že v prvních kapitolách věnovaných přehledu názorů na tematiku od důležitých hispanistů bude autorka parafrázovat předlohy, nicméně z vedení argumentace (zejména druhá polovina oddílu věnovanému Zavadilovi) a z některých výpovědí je zřejmé, že se v určitých pasážích předlohy přidržovala poněkud pevněji. Např. na str. 20 tvrdí „...en algunas monografías aparece su equivalente moderno...“. Zná autorka dané monografie, jedná se o tvrzení podložené studiem nebo cituje něčí postřeh?
- 2) Podobnou otázku si kladu i u formulací „Punto cardinal para nuestro estudio es el hecho de que en la tradición gramatical romanística solemos observar una insuficiente división entre las nociones de aspecto y de modo de acción, ...“ na str. 19, nebo „Sobre el tema de aspectología se ha escrito mucho y últimamente se ha llegado a...“ na str. 24.
- 3) V oddílu o definici pojmu „perífrasis verbales“ na str. 19-20 uvádí autorka pojetí různých autorů, ačkoliv je celá kapitola věnována pojetí Zavadilovu. Není to proto, že na témže své studie místě uvádí Zavadil tytéž autory a jejich pojetí?
- 4) Rukopis předlohy jistě prozrazuje i věta, u níž pochybuji, že by autorka dosáhla formulace myšlenky: „...hemos de utilizar la sinergia de recursos procedentes de diferentes niveles lingüísticos o, por lo menos, de diferentes categorías gramaticales.“(str. 19).
- 5) Na str. 17 je citováno dílo od Samuela Gili y Gaya 1960, které autorka neuvádí v bibliografii. Navíc je napsáno kurzívou, tedy jako by se jednalo podle autorčiných konvencí o název monografie. Stejně tak je poukazováno na *Esbozo de la RAE* či na Jespersena, aniž se objevují v bibliografických odkazech na konci DP. Stejně tak chybí odkaz na Vinogradova (str. 26), na Agrell, Koschmieder (str. 30), Šabršula, Havránek, Kopečný (str. 31). Pro úplnost dodávám, že naprostá většina citací vyhovuje konvencím, z čehož lze usuzovat, že výše zmíněné nedostatky jsou dílem nepozornosti než nevědomosti.
- 6) Palkovy *Základy obecné jazykovědy* (1989) nejsou studií (str. 31)

Připomínky týkající se obsahové stránky:

- 1) Na str. 29 (a 30) tvrdí autorka, že Hamplová se staví do opozice vůči Zavadilovi použitím termínu *manera de acción*. Domnívám se naopak, že se nejedná o nic jiného než o nepatrně

odlišný překlad zažitého a obecně užívané termínu *Aktionsart*, a že nelze proto oba autory stavět do opozice.

- 2) Na str. 36 v pozn. 23 se zamýšlí nad chybným použitím výrazu *locución verbal*. Nemyslím si, že by se jednalo o užití chybné („equivocado“); dle mého názoru je použit správně, ve vztahu k termínu *perífrasis verbal* je totiž hyperonymní, tudíž neutrální k otázkám spjatosti sloves vstupujících do (případně) perifráze.
- 3) V kapitole 2.0. předesílá, že po vysvětlení termínu *locuciones verbales* vypracuje shrnutí toho, co chápe pod pojmem *formaciones premorfológicas*? Kde je toto shrnutí, případně co chápe autorka pod pojmem *formaciones premorfológicas*?
- 4) Celá kapitola 2.5 se mi jeví jako nejasná ohledně sdělení. Z logiky výkladu by vyplývalo, že po pojednání o gramatikalizaci, o stupních gramatikalizace a o jejich přijímání či odmítnutí, bude výsledkem pasáže o „střední cestě“ návrh nového pojetí. V čem spočívá řešení „na půl cesty“ (*a mitad de camino*), ke kterému se autorka přiklání?
- 5) Ve stejné kapitole je další nejasný moment: modální a fázová slovesa jsou chápána jako pomocná (*auxiliar*), což je pojetí přejaté od Hamplové a autorkou explicitně přijaté, avšak vzápětí se tvrdí, že tato slovesa neprošla žádným procesem auxiliace (str. 55).
- 6) Kapitola 2.7.1 pojednává o syntaktických kritériích pro určení opsine slovesné vazby. Jako první je uváděn subkategorizační test, ten však patří k sémantickým kritériím, ačkoliv v rámci formálních (tedy syntaktických) principů.
- 7) Na str. 68 je použit špatný příklad *locuciones verbales*, která obsahují dvě slovesa: *dar de lado*.
- 8) Kapitola 2.8 má pojednávat o vhodnosti či nevhodnosti termínu *locuciones verbales* v souvislosti s *perífrasis verbales*. V textu je tento jev charakterizován, ovšem očekávaný explicitní závěr chybí. Zřejmě je ponecháno na čtenářově úsudku, aby pochopil, že *locución verbal* (LV) se neshoduje s *perífrasis verbal* (PV)
- 9) V 1. odst. na str. 70 vzniká v souvislosti s předchozím textem konfuzní místo. Zde by se dalo polemizovat právě o tom, že „toda la unidad perifrástica pasa a tener un nuevo contenido semántico que no equivale a la mera suma de los significados independientes de sus constituyentes.“ A) To je přesně charakteristika LV u níž se v předchozí kapitole implicitně předpokládalo, že je rozlišovacím faktorem mezi PV a LV. B) Nedomnívám se, že se jedná o nový sémantický obsah, nýbrž jen o modifikaci aspektovou, temporální či stylistickou, přičemž význam obou prvků je i po spojení do PV naprosto rozpoznatelný, srov.:
deja de molestar vs. *deja de dar la lata*
- 10) Na str. 71 a 72 hovoří autorka o syntaktickém kritériu jako o nejméně nevhodném; přiklání se k názoru Gómeze Torrega, který radí užít k detekci statutu případného pomocného slovesa formálních postupů. Autorka „nemá nic proti tomuto rozhodnutí“, avšak raději se vydává již zmiňovanou „střední cestou“ Hamplové, poněvadž formální testy mohou generovat odlišné výsledky a jsou tudíž těžko podchytitelné (str.71). S tímto souhlasím, táži se však: jak je metodologicky podložená „střední cesta“, která spočívá v použití sémantického kritéria založeného na částečné/úplné ztrátě sémantického významu pomocného slovesa, není-li spoleh na intuici mluvčího u první cesty?
- 11) Na základě čeho definuje autorka spojení *estar al + infinitiv* jako *locución verbal*? (str. 102)
- 12) Lze namítnout, že inchoativní odstín u daných příkladů není dán ani tak typem konstrukce, jako sémantickým odstínem slovesa v gerundiu (*entrar, ponerse* - změna stavu), viz str. 109 dole a 110 nahoře.
- 13) Autorka nesouhlasí s tvrzením, že určitá slovesa pohybu použitá v opisné vazbě *ir + gerundio* (str. 114) nevytváří perifrázi, přičemž gerundium má platnost spíše příslovečného určení způsobu, a svůj názor podpírá příklady (*ir, bajar*). Nicméně by bylo třeba zdůraznit, že některé kontexty skutečně přispívají k výše uvedené interpretaci.
- 14) Autorka se přiklání k názoru, že *ir tirando* je opisná vazba. Nedomnívám se, že je tomu tak. Naopak, vzhledem k metaforickému použití lze usuzovat na *locución verbal* či *fraseologismo*; důkazem může být neexistence/nemožnost neopisného použití konceptuálního slovesa *tirar* ve významu „*ir tirando*“ (str. 115).
- 15) Proč by nemohla být opisná vazba *no acabar de + infinitivo* (str. 127) chápána jako kontinuativní, byť stylisticky zabarvená? Nápomocí zde může být překlad do češtiny:

no acabo de entender → *stále nechápu* (styl. *stále mi nejde na rozum*)

- 16) Příklad nedodržení stejného času v titulcích na str. 135 se mi nejeví jako relevantní, neboť v mluveném originále je čas odvislý od hlavní věty a tedy vázaný sousledností časovou.
- 17) Na str. 136 porovnává autorka vazby *parar de + infinitiv* a *dejar de + infinitiv*. Zásadní rozdíl spatřuje v tom, že první vazbu lze nahradit jednoduchým slovesným tvarem, druhou nikoliv. Nicméně je třeba mít na zřeteli skutečnost, že zatímco *parar de + infinitiv* se vyskytuje ve formě negace, *dejar de + infinitiv* je vždy afirmativní. Možnost nahrazení jednoduchým tvarem slovesným je zde přímo závislá na realizaci v záporu, nelze tudíž vyvozovat závěry ze srovnání, pokud srovnáváme jednu vazbu jako negaci a druhou jako afirmaci.
- 18) Na str. 140 mi není jasné, v čem spočívá „valor ingresivo“ uvedených konstrukcí a co se skrývá za výrazem „s některými infinitivy“.
- 19) Má autorka nějaké vysvětlení pro tak vysoký výskyt opisné vazby *estar + gerundio* (71,7%), viz str. 151?

Počet připomínek je způsoben značným rozsahem a hloubkou pojetí, rozhodně však DP působí vyrovnaně a vykazuje autorčinu teoretickou průpravu, schopnost analýzy, systematickosti a pečlivosti zpracování. Rozsahem i hloubkou tato DP podle mého názoru přesahuje úzus DP a s přihlédnutím k pozitivně hodnoceným stránkám hodnotím tuto DP, navzdory všem připomínkám, jako výbornou.

Návrh na klasifikaci diplomové práce: výborně

Mgr. Miroslava Aurová, Ph.D., v.r.

podpis oponenta diplomové práce

V Českých Budějovicích dne 20.ledna 2007